

EU-richtsnoeren ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind

I Inleiding

1. Het Verdrag inzake de rechten van het kind is het meest bekrachtigde mensenrechtenverdrag aller tijden. In combinatie met de twee bijbehorende facultatieve protocollen biedt het een ruim kader van internationale juridisch bindende normen voor de bevordering en bescherming van de rechten van het kind. Samen met andere internationale en regionale normen inzake de rechten van het kind, waaronder die van de Raad van Europa, bieden deze instrumenten een stevige basis om te garanderen dat alle kinderen, zonder enige discriminatie, hun mensenrechten kunnen genieten. Tegelijkertijd dienen zij als ijkpunt bij het bevorderen en toetsen van de voortgang bij het verwezenlijken van de rechten van het kind.
2. Tijdens de bijzondere zitting van de VN (SAVVN) over kinderen in mei 2002 zijn nog andere internationale toezeggingen gedaan om de rechten van het kind te bevorderen en te beschermen en is een tijdgebonden strategie voor de implementatie en de voortgangsbewaking afgesproken. Met de aanneming van de Verklaring en het actieplan "*A World fit for Children*" (Een wereld geschikt voor kinderen) van de SAVVN in 2002 hebben de staatshoofden en regeringsleiders zich eraan gecommitteerd de rechten van het kind wereldwijd te bevorderen en de overeengekomen doelstellingen, strategieën en acties te implementeren. Tevens hebben de Millenniumverklaring en de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling die van rechtstreeks belang zijn voor de rechten van het kind wereldwijd steun gekregen. In het slotdocument van de Wereldtop van 2005 is er opnieuw op gewezen hoe belangrijk het is dat de doelstellingen en streefcijfers worden gerealiseerd.

3. Op EU-niveau bieden richtsnoeren inzake mensenrechten een solide regionaal raamwerk voor de EU-inspanningen om de mensenrechten, met inbegrip van de rechten van het kind, in het algemene externe mensenrechtenbeleid van de EU te bevorderen en te beschermen. Teneinde de rechten van het kind te bevorderen, neemt de EU al jaren lang een breed scala van maatregelen, met name:
- de implementatie van de EU-richtsnoeren betreffende kinderen en gewapende conflicten van 2003;
  - het aankaarten van de rechten van het kind in de contacten met derde landen, met name in het kader van de politieke dialoog;
  - de financiering, onder meer via het EIDHR, van projecten ter bevordering van de rechten van het kind;
  - de bewaking, tijdens het gehele uitbreidingsproces, van de voortgang op het gebied van de rechten van het kind en de steun voor de hervorming van de kindbescherming in de kandidaat-lidstaten en de mogelijke kandidaat-lidstaten;
  - de jaarlijkse indiening, samen met de Latijns-Amerikaanse staten, van een resolutie over de rechten van het kind in de Verenigde Naties en het geregelde aandringen bij de VN-lidstaten op ondertekening, bekrachtiging en implementatie van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de bijbehorende facultatieve protocollen;
  - het steunen van de werkzaamheden van relevante internationale en regionale actoren op het gebied van de rechten van het kind, met name van de secretaris-generaal van de VN, de VN-Veiligheidsraad, de VN-verdragsorganen, in het bijzonder het Comité voor de rechten van het kind, de speciale VN-procedures en -mechanismen, alsmede de steun voor betrokken VN-organisaties, in het bijzonder UNICEF, het OHCHR, de IAO, de WGO en het UNFPA en regionale instanties, in het bijzonder de Raad van Europa, de OVSE, het Europese Netwerk van kinderombudsmannen en maatschappelijke organisaties;

- in het ontwikkelingsbeleid van de EU is de eerbieding van de rechten van het kind in de EU-lidstaten door middel van een verwijzing naar de voornaamste internationale mensenrechteninstrumenten en de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling opgenomen in de "*Europese consensus inzake ontwikkeling*".

De aanpak van de EG op het gebied van kinderen is drieledig en is gericht op: i) specifieke vraagstukken zoals geweld jegens kinderen, door gewapende conflicten getroffen kinderen, kinderhandel, enz., ii) de rechten en behoeften van kinderen op specifieke gebieden zoals onderwijs en gezondheid en iii) het bevorderen van de mainstreaming van de rechten van het kind als horizontaal vraagstuk waaraan in alle door de EG gefinancierde programma's en projecten aandacht moet worden besteed.

De handleidingen voor de uitvoering van dit beleid en de EG-richtsnoeren voor de mainstreaming van de rechten van het kind op het niveau van de lidstaten vereisen dat de rechten van het kind als horizontaal vraagstuk in een op rechten gebaseerde aanpak worden behandeld. Andere instrumenten zijn de sectorale beleidsdocumenten.

4. Ondanks dit brede kader van instrumenten, normen en afspraken betreffende de rechten van het kind en de eerste successen bij het verwezenlijken van de vastgestelde doelstellingen staat de dagelijkse realiteit voor miljoenen kinderen in de gehele wereld in schril contrast tot deze afspraken en doelstellingen. Kinderen zien hun leven nog steeds ernstig bedreigd en hebben geen toegang tot kwaliteitsonderwijs en degelijke gezondheidszorg en maatschappelijke zorg. Zij krijgen te maken met de ergste vormen van kinderarbeid, seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, ziekten, gewapende conflicten en diverse vormen van geweld. Zij worden uitgehuwelijkt op jonge leeftijd en zijn het slachtoffer van schadelijke traditionele praktijken. Kinderen uit kwetsbare groepen of in bijzonder moeilijke situaties lopen bijzondere risico's en staan bloot aan discriminatie, marginalisering en uitsluiting. Meisjes lopen een specifiek gevaar en verdienen bijzondere aandacht.

Uit de follow-up van de speciale zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over kinderen (UNGASS) van 2002 en het toezicht van het Comité voor de rechten van het kind blijkt dat het Verdrag inzake de rechten van het kind nog onvoldoende wordt geïmplementeerd en dat veel tijdgebonden UNGASS-doelstellingen en benchmarks voor de millenniumdoelstellingen nog lang niet worden gehaald.

5. Om hier wat aan te doen en in haar externe mensenrechtenbeleid nog duurzamer en systematischer op te kunnen komen voor de rechten van het kind, heeft de EU besloten haar beleid ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind in de gehele wereld voortaan te baseren op de volgende richtsnoeren.

II. Politieke aanhef: Doel van de richtsnoeren

Met deze *EU-richtsnoeren ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind (de Richtsnoeren)* beklemtoont de EU het belang van de voornaamste internationale en Europese rechtsinstrumenten en rechte-normen inzake mensenrechten, alsook van de politieke engagementen die van belang zijn voor de bevordering en de bescherming van de rechten van het kind, waaronder vooral de Universele verklaring van de rechten van de mens, de Verklaring van de rechten van het kind, de internationale mensenrechtenverdragen, het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind en de twee facultatieve protocollen bij dit Verdrag, het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, het statuut van het Internationaal strafhof, de Millenniumverklaring en de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, de verklaring en het actieplan betreffende "*A World fit for Children*" (*Een wereld geschikt voor kinderen*) van de SAVVN 2002, alsmede andere, in bijlage II opgesomde, instrumenten en normen die van belang zijn voor de rechten van het kind.

De EU bevestigt dat zij vastbesloten is bij haar externe mensenrechtenbeleid prioriteit te geven aan de bevordering en bescherming van ALLE rechten van het kind, dat wil zeggen, van personen onder de 18 jaar, en hierbij vooral te handelen in het belang van het kind zelf en van diens recht om beschermd te zijn tegen discriminatie en om aan besluitvormingsprocessen deel te nemen, zulks op grond van de beginselen van democratie, gelijkheid, non-discriminatie, vrede en sociale gerechtigheid, alsook op grond van de universaliteit, ondeelbaarheid en onderlinge afhankelijkheid en samenhang van alle mensenrechten, inclusief het recht op ontwikkeling.

Met het oog hierop zal de EU algemene maatregelen nemen zoals vervat in deze richtsnoeren, naast specifieke acties op de prioritaire gebieden die gebaseerd zijn op implementatiestrategieën waarover een afzonderlijk besluit wordt genomen. Door de vaststelling van een geïntegreerde aanpak van **de bevordering en bescherming van de rechten van het kind** zal de EU haar richtsnoeren betreffende kinderen en gewapende conflicten van 2003, die het handelen op dat subgebied zullen blijven bepalen, aanvullen met de onderstaande richtsnoeren.

De richtsnoeren zullen met name helpen:

- de rechten van het kind hoger op de internationale agenda te plaatsen teneinde de verwezenlijking ervan te bevorderen en schendingen overal ter wereld en met name op nationaal niveau te voorkomen;
- de aandacht te vestigen op de inzet van de EU voor de volledige verwezenlijking van de rechten van het kind, zoals neergelegd in desbetreffende internationale instrumenten en vooral het Verdrag inzake de rechten van het kind en de bijbehorende facultatieve protocollen;
- te onderstrepen dat de rechten van het kind een onvervreemdbaar, integraal en ondeelbaar onderdeel van de universele rechten van de mens vormen en alle in het Verdrag inzake de rechten van het kind erkende rechten even belangrijk zijn, maar dat met betrekking tot de verwezenlijking ervan in het licht van de specifieke nationale contexten prioriteiten dienen te worden gesteld;

- de implementatie te bevorderen van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de twee bijbehorende facultatieve protocollen en van andere internationale en regionale instrumenten en -normen betreffende de rechten van het kind;
- de bekendheid van de EU-maatregelen op het gebied van de rechten van het kind binnen de EU en in derde landen te verbeteren;
- het mainstreamen van de rechten van het kind in het EU-beleid en -optreden te steunen en de capaciteit van alle betrokken EU-actoren op het gebied van de rechten van het kind te vergroten;
- synergieën te bevorderen, de samenwerking tussen de instellingen te verbeteren en de maatregelen van EU-instellingen, inclusief de door de Europese Commissie gesteunde initiatieven op het gebied van de rechten van het kind aan te vullen;
- de EU een aanvullend operationeel instrument te verschaffen dat zij in haar politieke contacten met derde landen en in internationale fora op alle gebieden die van belang zijn voor de bevordering en de bescherming van de rechten van het kind kan inzetten.

III Operationele richtsnoeren

A) Basisbeginselen

In haar betrekkingen met derde landen en in internationale fora zal de EU in het bijzonder:

- zich actief inzetten voor haar doelstellingen betreffende de bevordering en bescherming van de rechten van het kind als integrerend deel van het externe mensenrechtenbeleid van de EU, inclusief in de context van ontwikkeling en vrede en veiligheid, en blijven ijveren voor de mainstreaming van deze doelstellingen in het overige externe beleid van de EU, mede door middel van politieke dialoog, ontwikkelingssamenwerking, humanitaire hulp en het toetredingsproces;

- bij het nastreven van deze doelstellingen een op mensenrechten gebaseerde aanpak hanteren die stoelt op de algemene beginselen van het Verdrag inzake de rechten van het kind, te weten non-discriminatie, het belang van het kind, participatie van het kind en het overleven en de ontwikkeling van kinderen;
- een holistische aanpak nastreven, die recht doet aan de ondeelbaarheid, onderlinge afhankelijkheid en samenhang van de rechten van het kind en daarbij specifiek letten op prioritaire aandachtsgebieden;
- bij het bevorderen en beschermen van de rechten van het kind de desbetreffende internationale instrumenten en normen en vooral het Verdrag inzake de rechten van het kind ten volle naleven, door het nemen van alle nodige wettelijke, bestuursrechtelijke en andere maatregelen en, in het bijzonder, de horizontale maatregelen die door het Comité voor de rechten van het kind als "*algemene implementatiemaatregelen*" zijn bestempeld;¹
- streven naar capaciteitsverbetering voor diegenen op wie verplichtingen rusten (staten, regeringen, om aan hun verplichtingen te voldoen) en voor de houders van rechten (kinderen, om hun rechten te claimen en te genieten).

B) Doelstellingen van de EU

- Derde landen attenderen op hun wettelijke verplichtingen en hun specifieke toezeggingen betreffende de bevordering en de bescherming van de rechten van het kind uit hoofde van het internationale recht en van politieke toezeggingen, in het bijzonder die welke zijn vervat in het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind en de bijbehorende facultatieve protocollen, de verklaring en het actieplan "*A World fit for Children*" van de SAVVN, de millenniumverklaring en millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, alsmede de relevante bepalingen van het slotdocument van de wereldtop, en deze landen ertoe aansporen en erbij helpen deze verplichtingen en toezeggingen na te komen;

---

¹ General Comment 5 (2003)

- de beginselen en bepalingen inzake rechten van het kind die zijn vervat in het Verdrag betreffende de rechten van het kind en de bijbehorende facultatieve protocollen, en andere regionale en internationale mensenrechteninstrumenten en -normen die van belang zijn voor de rechten van het kind onder de aandacht brengen en een beter begrip ervan bevorderen;
- het huidige optreden van de EU ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind in multilaterale fora en in haar contacten met derde landen aanvullen en versterken met specifieke maatregelen op prioritaire gebieden;
- ervoor zorgen dat de maatregelen van de lidstaten en het algemene externe beleid van de EU op het gebied van de rechten van het kind meer samenhang vertonen.

C) Operationele instrumenten voor het optreden van de EU ten aanzien van derde landen

Om de genoemde doelstellingen te realiseren, zal de EU onder meer de volgende instrumenten gebruiken:

- **Politieke dialoog** (d.w.z. het aan de orde stellen van de rechten van het kind in ontmoetingen en besprekingen in het kader van internationale en regionale organisaties en contacten met derde landen, op alle niveaus, waaronder ministeriële gesprekken, gemengde commissies of formele dialoog, gevoerd door het voorzitterschap van de Raad, de trojka, de missiehoofden of de Commissie). Hiermee wordt onder meer het volgende beoogd:
  - bewustmaking van de rechten van het kind en internationale normen en standaarden betreffende de bevordering en bescherming van deze rechten;
  - de bekrachtiging en effectieve implementatie van internationale instrumenten betreffende de rechten van het kind stimuleren;
  - aanzetten tot hervormingen om de nationale wetgevingen in overeenstemming te brengen met internationale normen en standaarden betreffende de rechten van het kind;

- de ontwikkeling stimuleren, conform de beginselen van Parijs, van onafhankelijke nationale instellingen voor de rechten van het kind;
  - aandringen op de effectieve coördinatie van interdepartementele activiteiten en van activiteiten van nationale en subnationale overheden, alsmede de toewijzing van toereikende middelen voor het bevorderen en beschermen van de rechten van het kind;
  - "kindgevoelige" indicatoren en een kindertoets ontwikkelen om de rechten van het kind te bevorderen en te beschermen;
  - pleiten voor het betrekken van maatschappelijke organisaties bij de bevordering en de bescherming van de rechten van het kind;
  - ervoor zorgen dat kinderen deelnemen aan de besluitvorming op het gebied van bevordering en bescherming van de rechten van het kind.
- **démarches** (in voorkomend geval in combinatie met publieke verklaringen), die voornamelijk ten doel hebben derde landen ertoe aan te sporen effectieve maatregelen ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind te nemen, mede door gevolg te geven aan de slotopmerkingen van het Comité voor de rechten van het kind en andere relevante verdragsorganen, zulks uitgaande van informatie van VN-organisaties, betrokken regionale organisaties, onafhankelijke nationale instituties en maatschappelijke organisaties en naar aanleiding van plaatselijke ontwikkelingen die gevolgen hebben voor de bevordering en de bescherming van de rechten van het kind;
- **bilaterale en multilaterale samenwerking**, waaronder de volgende maatregelen:
- de ontwikkelings- en humanitairehulpprogramma's die toegespitst zijn op de rechten van het kind uitbreiden;
  - de rechten van het kind aan de orde stellen in handelsbesprekingen, programmeringsbesprekingen, landenstrategiedocumenten, dialogen over ontwikkelingsdoelen en, zoals de SAVVN heeft gevraagd, nationale actieplannen voor kinderen;

- bilaterale en communautaire middelen en ontwikkelingssamenwerkingsprogramma's inzetten voor de financiering van projecten ter bevordering van de rechten van het kind;
  - ernaar streven dat de maatregelen van de lidstaten en het algemene externe beleid van de EU inzake rechten van het kind, in het bijzonder op de prioritaire gebieden, meer samenhang vertonen;
  - de nationale structuren en instellingen versterken, wetgevingshervormingen conform relevante internationale standaarden stimuleren en, conform de beginselen van Parijs, onafhankelijke instellingen voor de rechten van het kind opzetten;
  - "kindgevoelige" indicatoren en kindertoetsen ontwikkelen;
  - de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties en de participatie van kinderen bevorderen.
- **Ontwikkeling van partnerschappen en intensivering van de coördinatie met internationale belanghebbenden, waaronder:**
- de VN en vooral de mensenrechtenmechanismen, de speciale procedures en de organen van de mensenrechtenverdragen, in het bijzonder het Comité voor de rechten van het kind;
  - VN-organisaties, in het bijzonder UNICEF, het OHCHR, de IAO, de WGO en het UNFPA;
  - regionale organisaties, in het bijzonder de Raad van Europa en de OVSE;
  - het Europees forum voor de rechten van het kind;
  - publiek-private partnerschappen en onderzoeksinstituten;
  - maatschappelijke organisaties en internationale financiële instellingen.

D) Implementatie

(i) algemene maatregelen ter bevordering van de rechten van het kind

De EU blijft zich uit principe inzetten voor de bevordering en de bescherming van de rechten van het kind op voet van gelijkheid. Derhalve zal de EU in haar externe mensenrechtenbeleid, in multilaterale fora en in haar contacten met derde landen haar huidige inspanningen voortzetten en intensiveren. Zij zal deze landen er onder meer toe oproepen:

a) internationale normen en standaarden te aanvaarden en toe te passen en samen te werken met internationale mensenrechtenmechanismen en -procedures, onder meer door:

- toe te treden tot relevante internationale instrumenten en standaarden betreffende de bevordering en de bescherming van de rechten van het kind, in het bijzonder het Verdrag inzake de rechten van het kind en de bijbehorende facultatieve protocollen, IAO-verdragen nr. 138 en nr. 182, het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen en het bijbehorende protocol, het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en het Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof, alsmede de effectieve implementatie van deze instrumenten te bevorderen;
- gevolg te geven aan verzoeken om beschermende maatregelen en het naleven van uitspraken, besluiten en aanbevelingen van internationale mensenrechtenorganisaties zoals het Comité voor de rechten van het kind na te leven;
- samen te werken met de thematische en de landenmechanismen en -procedures, van de VN op het gebied van de mensenrechten en in het bijzonder die welke relevant zijn voor de bevordering en bescherming van de rechten van het kind;
- samen te werken met de mechanismen van de Raad van Europa, en gevolg te geven aan de beslissingen van het Europese Hof voor de rechten van de mens;
- samen te werken met regionale mechanismen ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind, inclusief bewaking van de voortgang;

b) *de capaciteit voor de bevordering en bescherming van de rechten van het kind op nationaal niveau te versterken, in het bijzonder door:*

- steun te verlenen voor de ontwikkeling van alomvattende nationale plannen of strategieën voor de bevordering en de bescherming van de rechten van het kind;
- steun te verlenen voor de ontwikkeling en versterking van overheidsmechanismen voor de coördinatie van maatregelen ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind op nationaal en subnationaal niveau.

c) *De bewakingsprocedures en -structuren te verbeteren, in het bijzonder door:*

- de databanken en bewakingssystemen te verbeteren en indicatoren te ontwikkelen voor het verzamelen, analyseren en verspreiden van op een voor kinderrechten zinvolle manier uitgesplitste gegevens;
- onderzoek naar de rechten van het kind te stimuleren en kinderen te betrekken bij onderzoek en bewaking;
- waarnemingscapaciteiten op te zetten, onder meer door het creëren van onafhankelijke nationale instellingen voor de rechten van het kind, zoals ombudsmannen;
- de participatie van maatschappelijke organisaties te bevorderen.

d) *de toekenning van middelen voor de bevordering en bescherming van de rechten van het kind te bevorderen, in het bijzonder door:*

- steun te verlenen, inclusief in het kader van internationale samenwerking, voor de ontwikkeling en het gebruik van instrumenten om kinderen zichtbaar te maken in de begrotingsprocessen op het nationale en subnationale niveau;
- te bevorderen dat het effect van het economische en sociale beleid op kinderen wordt beoordeeld;

e) *wetgevingshervormingen ten behoeve van de bevordering en bescherming van de rechten van het kind te stimuleren, in het bijzonder door:*

- aanmoediging en steun te bieden voor de vaststelling en de toetsing van nationale wetgeving om ervoor te zorgen dat deze spoort met relevante internationale normen en standaarden betreffende de rechten van het kind, in het bijzonder het Verdrag inzake de rechten van het kind en de twee bijbehorende facultatieve protocollen;
- aanmoediging en steun te bieden voor de versterking van de opsporingscapaciteit van de wetshandhavingsinstanties op het stuk van schendingen van de rechten van het kind, en voor het opzetten van kindvriendelijke opsporings- en vervolgingsprocedures op dit domein.

f) *schendingen van de rechten van het kind te bestrijden en te ontmoedigen, in het bijzonder door middel van:*

- een wettelijk, inclusief strafrechtelijk verbod op schending van de rechten van het kind en kindermishandeling, en het opheffen van straffeloosheid in dit verband;
- de veroordeling, op het hoogste niveau, van alle vormen van schending van de rechten van het kind, mede door deze onder het strafrecht te brengen;
- het nemen van doeltreffende wettelijke, bestuursrechtelijke, gerechtelijke en andere maatregelen om schendingen van de rechten van het kind op het rechtsgebied van de staat te voorkomen en een einde te maken aan straffeloosheid op dit gebied;
- het vaststellen van nationale juridische garanties ten behoeve van de bevordering en bescherming van de rechten van het kind;
- het verstrekken van degelijke opleiding aan wetshandhavingsfunctionarissen en anderen die met en voor kinderen werken om het bescherming van de rechten van het kind te stimuleren en ervoor te zorgen dat internationale normen en instrumenten worden nageleefd;

- voorzieningen te treffen voor het herstel, de rehabilitatie en de maatschappelijke reïntegratie van kinderen van wie de rechten zijn geschonden.
- g) *kinderen in staat te stellen om werkelijk deel te nemen aan de totstandkoming en de implementatie van beleidsmaatregelen die op hen betrekking hebben en hun participatie faciliteren***
- h) *ervoor te zorgen dat gezinnen en andere zorgverleners beter in staat zijn om hun rol op het stuk van bescherming van de rechten van het kind ten volle te vervullen***
- i) *steun te verlenen aan bewustmakingsprogramma's betreffende de rechten van het kind te stimuleren, in het bijzonder door:***
- de ondersteuning van campagnes om de rechten van het kind onder de aandacht van het publiek te brengen en de rechten van het kind te bevorderen en te beschermen;
  - het bevorderen van de opneming van de rechten van het kind in de leerprogramma's en het opzetten van opleidingsprogramma's op alle betrokken gebieden.

ii) Specifieke maatregelen om de rechten van het kind op prioritaire gebieden te versterken

Binnen het algemene raamwerk van deze richtsnoeren zullen, op basis van afzonderlijke implementatiestrategieën ter aanvulling van deze richtsnoeren, specifieke maatregelen worden genomen op prioritaire gebieden. Ten einde ervoor te zorgen dat de EU verschillende aspecten van de rechten van het kind in de loop van de tijd beter kan aanpakken, zal de COHOM een prioritair gebied voor twee jaar vaststellen en wordt een desbetreffende implementatiestrategie uitgewerkt. De prioritaire gebieden worden op gezette tijden opnieuw bekeken en kunnen worden gewijzigd. Het eerste prioritaire actiegebied is "alle vormen van geweld jegens kinderen". De desbetreffende implementatiestrategie gaat in bijlage I.

iii) rol van de Raadsgroepen

Overeenkomstig zijn mandaat zal het COHOM in nauwe coördinatie en samenwerking met andere bevoegde werkgroepen van de Raad toezicht houden op de uitvoering en het vervolg van de richtsnoeren ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind. Dit omvat:

- bevorderen dat het onderwerp bevordering en bescherming van de rechten van het kind wordt opgenomen in EU-beleid en EU-maatregelen die daarmee verband houden;
- met geregelde tussenpozen en tijdens ad hoc vergaderingen de uitvoering van de richtsnoeren toetsen;
- jaarlijks via het PVC dan wel het COREPER aan de Raad rapporteren over de voortgang die bij de uitvoering van de richtsnoeren is gemaakt.

iv) informeel platform voor gedachteswisselingen met externe derden

Ten behoeve van de implementatie van deze richtsnoeren kunnen leden van het COHOM informele gedachteswisselingen houden, in voorkomend geval met externe derden, met name NGO's en internationale organisaties. De Commissie wordt hier ten volle bij betrokken. Daarbij wordt Besluit 2001/264/EG van de Raad van 19 maart 2001 betreffende de beveiligingsvoorschriften van de Raad nageleefd.¹

E) Monitoring en rapportage

Gezien de ruime opzet van deze richtsnoeren, zal de EU er naar streven bij de voortgangsbewaking van de implementatie uitgebreid beroep te doen op de expertise van actoren van buiten de EU en daarmee nauw samen te werken, in het bijzonder VN-organen en -mechanismen, speciale procedures, verdragsorganen en dan vooral het Comité voor de rechten van het kind, en VN-organisaties zoals het OHCHR, UNICEF, de WHO, het UNDP, de IAO, het UNFPA en maatschappelijke organisaties.

---

¹ Zie PB L 101 van 11.4.2001, blz. 1.

F) Beoordeling

De Groep rechten van de mens (COHOM) bij de Raad zal:

- deze richtsnoeren en de implementatiestrategie na de aanneming ervan om de twee jaar aan een beoordeling onderwerpen;
  - de eerste toetsing van de richtsnoeren toespitsen op de bij de implementatie ervan geboekte vooruitgang, verbeteringsvoorstellen doen en besluiten het prioritaire gebied tot de volgende toetsing te handhaven, dan wel het te wijzigen en de toetsingen aan de Raad voorleggen;
  - bij de eerste toetsing van de implementatiestrategie toespitsen op de proefprogramma's en de voortgang bij het ontwerpen van landenstrategieën;
  - nagaan op welke wijze bij de implementatie en de bewaking van deze richtsnoeren nog verder kan worden samengewerkt met de VN en regionale intergouvernementele organisaties, NGO's en andere betrokken actoren en, in voorkomend geval, bij het COREPER of de Raad voorstellen hiertoe indienen;
  - de verdere mainstreaming van bevordering en bescherming van de rechten van het kind in alle ter zake doende beleidsmaatregelen van de EU en regionale en multilaterale fora bevorderen en erop toezien, deze richtsnoeren actief bekendheid geven en de implementatie ervan door de lidstaten, de Europese Commissie en het Europees Parlement bevorderen.
-

Implementatiestrategie voor het prioritaire gebied "alle vormen van geweld jegens kinderen"

I Inleiding

Teneinde bij de implementatie van de "EU-richtsnoeren ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind" specifieke maatregelen te kunnen nemen, is het gebied "alle vormen van geweld jegens kinderen" gekozen als eerste prioritaire gebied van deze richtsnoeren.

Zonder onderscheid naar cultuur, sociale status, opleidingsniveau, inkomen of etnische afstamming is geweld jegens kinderen een zeer wijdverbreide schending van de rechten en met name van de ontwikkelingsbehoeften van het kind. In elke regio van de wereld krijgen kinderen uit alle leeftijdsgroepen nog steeds te maken met verschillende vormen van geweld, zoals fysiek, geestelijk, psychologisch en seksueel geweld, foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandelingen, mishandeling en uitbuiting, gijzeling, huiselijk geweld, handel in of verkoop van kinderen en hun organen, pedofilie, kinderprostitutie, -pornografie en -sekstoerisme, bendege geweld, schadelijke traditionele praktijken in alle contexten en lijfstraffen op school. Zo waren volgens officiële ramingen in 2002 150 miljoen meisjes en 73 miljoen jongens onder de achttien het slachtoffer van gedwongen seks of andere vormen van seksueel geweld. Aangenomen wordt dat tussen de 100 en 140 miljoen meisjes en vrouwen in de wereld een of andere vorm van genitale verminking/besnijdenis hebben ondergaan. Nog in 2004 moesten 126 miljoen kinderen gevaarlijk werk verrichten.

Hoewel het effect van geweld op kinderen naargelang de aard en de ernst van de feiten kan verschillen, zijn de gevolgen op korte en lange termijn meestal ernstig en schadelijk. Omdat kinderen kwetsbaar zijn en afhankelijk van volwassenen, behoeven zij bijzondere zorg en is vastberaden internationaal optreden nodig om hen te beschermen tegen alle vormen van geweld.

II Doelstellingen

Met het oog op de bevordering van de rechten van het kind en de bescherming van kinderen tegen alle vormen van geweld zal de EU een tweeledige aanpak hanteren, die stoelt op de wereldwijde studie van de secretaris-generaal van de VN naar geweld jegens kinderen, namelijk:

- I waar mogelijk, in het bijzonder in de betrokken VN-fora attenderen op het mondiale karakter van het vraagstuk van geweld jegens kinderen en streven naar wereldwijde steun voor de aanbevelingen in de studie van de secretaris-generaal van de VN;*
- II haar steun verlenen aan landenspecifieke maatregelen ter voorkoming en bestrijding van alle vormen van geweld jegens kinderen, rekening houdend met de uiteenlopende vormen die geweld in de landen en regio's van de wereld aanneemt.*

III Operationele gedeelte

Ter verwezenlijking van deze doelstellingen zal de EU de volgende actie ondernemen:

- i) steun verwerven voor de studie van de secretaris-generaal van de VN naar geweld jegens kinderen als wereldwijd referentiedocument inzake het voorkomen en bestrijden van alle vormen van geweld jegens kinderen*

Te nemen maatregelen

- de EU zal in de betrokken VN-fora en in internationale en regionale fora publiekelijk haar steun betuigen voor de studie van de secretaris-generaal van de VN en de resultaten ervan en zij zal pleiten voor de bewaking en uitvoering van de erin vervatte aanbevelingen;

- meer bepaald zal de EU, zoals aanbevolen in de studie van de secretaris-generaal van de VN naar geweld jegens kinderen, in de algemene vergadering van de VN haar steun verlenen voor de aanstelling van een speciale VN-vertegenwoordiger voor geweld jegens kinderen;
- de EU zal, ook in haar bilaterale contacten met derde landen, de **aanbevelingen en de gehele studie** van de secretaris-generaal van de VN naar geweld jegens kinderen op passende wijze onder de aandacht brengen als belangrijkste referentiedocument voor de maatregelen van de EU inzake geweld jegens kinderen.

ii) steun verwerven voor de bekrachtiging en de effectieve implementatie van internationale mensenrechteninstrumenten die van belang zijn voor de bestrijding van geweld jegens kinderen, in het bijzonder het Verdrag inzake de rechten van het kind en de bijbehorende facultatieve protocollen, het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing, het Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen en het bijbehorende facultatieve protocol, IAO-verdragen nr. 138 en nr. 182, het VN-Verdrag tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad en het protocol inzake de preventie, bestrijding en bestraffing van mensenhandel, in het bijzonder vrouwenhandel en kinderhandel, tot aanvulling van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad.

Te nemen maatregelen

- de EU zal betogen dat het wenselijk is dat alle landen die de twee facultatieve protocollen bij het Verdrag inzake de rechten van het kind nog niet hebben bekrachtigd meer ondernemen om het bekrachtigingsproces af te ronden en zal **oproepen tot effectieve** implementatie van deze facultatieve protocollen;

- de EU zal in internationale mensenrechtenfora en, waar passend, in haar bilaterale contacten met derde landen sterker aandringen op de **bekrachtiging** van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de bijbehorende facultatieve protocollen en andere internationale en regionale instrumenten die van belang zijn voor de bestrijding van geweld jegens kinderen;
- de EU zal in internationale en regionale mensenrechtenfora en in haar bilaterale contacten met derde landen bijzondere nadruk leggen op het bevorderen van de **effectieve implementatie** van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de twee bijbehorende facultatieve protocollen en de toepassing van andere relevante internationale en regionale normen en standaarden; zij zal zich ook inzetten voor de effectieve bewaking en naleving van de desbetreffende politieke afspraken, in het bijzonder de resultaten en doelstellingen van de 27e speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN (UNGASS) over kinderen en het actieplan "*A World fit for Children*" (Een wereld geschikt voor kinderen) van 2002, de Millenniumverklaring en de tijdgebonden millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, alsmede het slotdocument van de Wereldtop van 2005.

iii) Ontwikkeling van landenspecifieke strategieën ter voorkoming en bestrijding van alle vormen van geweld jegens kinderen

Ter aanvulling van haar wereldwijde actie ter bestrijding van geweld jegens kinderen door middel van specifieke maatregelen in afzonderlijke landen zal de EU landenstrategieën voor gerichte actie in derde landen opstellen. Daarbij zal rekening worden gehouden met de meest voorkomende vormen van geweld in bepaalde landen en regio's van de wereld en zal tevens worden gelet op de genderdimensie van geweld jegens kinderen:

- a) Als basis en leidraad voor het opstellen van deze strategieën verricht de EU eerst een alomvattende beoordeling van de situatie op het punt van geweld jegens kinderen in de verschillende landen. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruikt gemaakt van bestaand materiaal, in het bijzonder afkomstig van UNICEF, de speciale mechanismen van de VN, overheidsbronnen en betrokken maatschappelijke organisaties.

- b) De landenstrategieën, die gebaseerd zijn op deze alomvattende beoordelingen en rekening houden met de aanbevelingen van de studie van de VN-secretaris-generaal naar geweld jegens kinderen en, waar passend, de slotopmerkingen van het Comité voor de rechten van het kind en andere betrokken mensenrechteninstanties, de aanbevelingen van mensenrechtenmechanismen en relevante informatie van belanghebbenden, in het bijzonder VN-organisaties zoals het OHCHR, UNICEF, de WHO, de IAO en het UNFPA, regionale en maatschappelijke organisaties, kunnen bestaan uit de volgende elementen:
- het bepleiten van spoedige **bekrachtiging** van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de twee bijbehorende facultatieve protocollen en van andere internationale en regionale mensenrechteninstrumenten en -normen met het oog op het voorkomen en bestrijden van alle vormen van geweld jegens kinderen;
  - het bepleiten van de **intrekking van** bij het Verdrag inzake de rechten van het kind en de bijbehorende facultatieve protocollen **gemaakte voorbehouden** die onverenigbaar zijn met het voorwerp en het doel van het verdrag en de bijbehorende facultatieve protocollen of anderszins strijdig zijn met het internationale recht;
  - het bepleiten van de **effectieve implementatie** van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de bijbehorende facultatieve protocollen en, waar passend, van andere regionale en internationale mensenrechteninstrumenten en -normen en van de bewaking en naleving van de politieke afspraken die van bijzonder belang zijn voor het bestrijden van geweld jegens kinderen;
  - het bepleiten en steunen van **wetgevingshervormingen** die ten doel hebben het verbod op alle vormen van geweld jegens kinderen in de nationale wetgeving op te nemen en een einde te maken aan straffeloosheid;
  - aanmoediging en steun voor het opzetten van **onafhankelijke nationale bewaking** en kindvriendelijke meld- en **klachtenmechanismen** en -procedures voor geweldgevalen en het opzetten van kindvriendelijke procedures en hulpdiensten in dit verband;

- het bepleiten en steunen van de **actieve betrokkenheid van kinderen** bij het ontwikkelen en opzetten van bewakingssystemen en -mechanismen;
- het bepleiten en steunen van de oprichting van **onafhankelijke nationale instellingen** voor de preventie en bestrijding van alle vormen van geweld jegens kinderen;
- het bepleiten en steunen van het **uitwerken van nationale strategieën, actieplannen en beleidsmaatregelen** inzake geweld jegens kinderen waarin, met inachtneming van het genderspect van geweld, onder meer geweldloze waarden en bewustmaking worden gepropageerd en preventie vooropstaat, alsmede het toekennen van de nodige middelen daartoe;
- aanmoediging en steun voor het concipiëren en opzetten van nationale gegevensverzameling, -analyse en -verspreiding en het stimuleren van relevante onderzoeksinitiatieven;
- het bepleiten en steunen van **capaciteitsopbouwende maatregelen** ten behoeve van diegenen die voor en met kinderen werken teneinde kinderen beter te beschermen tegen geweld en alle vormen van geweld jegens kinderen te voorkomen, op te sporen en te bestrijden;
- het bepleiten en steunen van het opzetten van **kindvriendelijke voorzieningen voor herstel en terugkeer in de samenleving van slachtoffers van geweld**, de ontwikkeling van preventiemechanismen en kindvriendelijk jeugdrecht;
- het bepleiten en steunen van het **opzetten van verantwoordingsmechanismen** om een einde te maken aan de straffeloosheid en de plegers van geweld jegens kinderen voor de rechter te brengen.

- c) COHOM zal een lijst opstellen van de landen waarvoor specifieke maatregelen vereist zijn en er daarna voor zorgen dat ieder land wordt beoordeeld en een concept-**landenstrategie** wordt opgesteld waarin de belangrijkste vormen van geweld jegens kinderen worden geschetst en concrete maatregelen worden voorgesteld om er wat aan te doen.

De COHOM zal de concept-landenstrategieën aan de EU-missiehoofden in de diverse betrokken landen voorleggen zodat ze ter plaatse kunnen worden aangevuld, beoordeeld en goedgekeurd. Daarna stelt de COHOM de landenstrategie vast en brengt de implementatie op gang.

- d) Om de verwezenlijking van concrete EU-maatregelen ter bestrijding van geweld jegens kinderen in verschillende delen van de wereld te bespoedigen, zal in de aanloopfase van de implementatie van de richtsnoeren een **proefprogramma** worden opgezet, waarin de EU-maatregelen op ten hoogste tien landen uit diverse regio's worden gericht en rekening wordt gehouden met de diverse contexten die uit de VN-studie naar geweld jegens kinderen naar voren zijn gekomen. Bij de keuze van de landen voor het proefprogramma zou de EU bijzondere aandacht kunnen besteden aan de landen waarmee de EU al een mensenrechtendialoog of -overleg is aangegaan zodat zij het vraagstuk van het geweld jegens kinderen daarin tijdig en systematisch ter sprake kan brengen.

iv) Samenwerking met andere betrokken actoren

Om de bestaande expertise optimaal te benutten, zal de EU bij het nemen van haar maatregelen ter bestrijding van geweld jegens kinderen uit principe streven naar maximale samenwerking met actoren van buiten de EU, met name:

- de betrokken VN-mechanismen, in het bijzonder de speciale procedures en de organen van de mensenrechtenverdragen, met name het Comité voor de rechten van het kind;
- VN-organisaties, in het bijzonder het OHCHR, UNICEF, de WGO, het UNDP, de IAO, het UNFPA;
- andere internationale organisaties, in het bijzonder de Raad van Europa;
- internationale gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties die ter plaatse betrokken zijn bij kindbescherming, inclusief netwerken voor kindbescherming.

Daartoe zal de EU **bestaande partnerschappen**, met name met de VN en de Raad van Europa¹ versterken, onder meer op het gebied van onderzoek en systematische gegevensverzameling, -analyse en -verspreiding en het ontwerpen van passende landenstrategieën. Tevens zal zij overwegen **nieuwe partnerschappen aan te gaan** met andere potentiële bondgenoten, zoals publiek-private partnerschappen, academische instellingen, maatschappelijke organisaties en internationale financiële instellingen.

v) Bewaking en rapportage

De COHOM zal het nodige doen om de voortgang in het kader van de landenstrategieën te bewaken.

---

¹ Zie het Memorandum van overeenstemming tussen de Raad van Europa en de Europese Unie van 10 mei 2007 en met name artikel 21 - CM(2007)74.

In landen waarvoor er een landenstrategie inzake geweld jegens kinderen bestaat, nemen de EU-missiehoofden dit onderwerp op in hun geregelde mensenrechten-rapportage en rapporteren tevens, waar nodig, ad hoc over relevante ontwikkelingen.

De bewaking van de situatie op het punt van geweld jegens kinderen is, naast rapporten en andere relevante informatie uit EU-bronnen, ook gebaseerd op andere betrouwbare informatie die onder meer afkomstig is van VN-mechanismen en organisaties en vooral van verdragsorganen zoals het Comité voor de rechten van het kind en UNICEF.

Daarnaast wordt ook rekening gehouden met door maatschappelijke organisaties en netwerken voor kindbescherming verstrekte informatie. Voor zover mogelijk wordt ervoor gezorgd dat kinderen deelnemen aan het bewakingsproces.

IV. EU-instrumenten

Naast het aan de orde stellen van geweld jegens kinderen in de politieke dialoog of tijdens demarches, zal de EU nagaan op welke wijze specifieke maatregelen ter bestrijding van geweld jegens kinderen volgens deze richtsnoeren en de bijbehorende implementatiestrategie kunnen worden ondersteund met bilaterale en, in voorkomend geval, communautaire financiering.

V Beoordeling

De COHOM zal de implementatiestrategie twee jaar na de aanneming van de richtsnoeren voor het eerst beoordelen en zal haar aandacht daarbij vooral richten op het proefprogramma en de opstelling van landenstrategieën. Tevens zal de COHOM nagaan of het prioritaire gebied “alle vormen van geweld jegens kinderen” dient te worden gehandhaafd tot de volgende regelmatige toetsing dan wel of het dient te worden aangepast.

Niet-uitputtende lijst van internationale normen, standaarden en beginselen ter bevordering en bescherming van de rechten van het kind die de EU in haar contacten met derde landen kan invoeren

I. VN-instrumenten inzake mensenrechten

a) Verdragen en protocollen

Verdrag inzake de rechten van het kind (VRK), 1989,

Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie, 2000

Facultatief Protocol inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten, 2000

Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, 1966

Facultatief Protocol behorende bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, 1966

Tweede Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten inzake de afschaffing van de doodstraf, 1989

Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, 1966

Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, 1965

Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, 1979

Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, 1999

Internationaal Verdrag inzake de bescherming van de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinsleden, 1990

Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, 1951

Protocol betreffende de status van vluchtelingen, 1966

Verdrag tot beperking der staatloosheid, 1961

Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, 1984

Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, 2002

b) Verklaringen

Universele Verklaring van de rechten van de mens, 1948

Millenniumverklaring van de Verenigde Naties, 2000

Verklaring en Actieplan betreffende "A World Fit for Children" (een wereld voor kinderen), 2002

Verklaring van de wereldconferentie tegen racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante vormen van onverdraagzaamheid (Verklaring van Durban), 2001

De toezeggingen van Parijs ter bescherming van kinderen tegen illegale aanwerving of inzet door strijdkrachten of gewapende groepen (Toezeggingen van Parijs), 2007.

c) Beginselen, regels, richtsnoeren en andere normatieve instrumenten

Standard minimumnormen van de VN voor de toepassing van het recht op jongeren (Normen van Beijing), 1985

Regels voor de bescherming van minderjarigen aan wie de vrijheid is ontnomen (Regels van Havana), 1990

Richtsnoeren van de VN met het oog op de preventie van jeugdcriminaliteit (Richtsnoeren van Riyad), 1990

Basisbeginselen voor de toepassing van herstelrechtprogramma's in strafzaken, 2002

Richtlijnen voor rechtspleging in zaken waarbij minderjarige slachtoffers en getuigen van misdrijven betrokken zijn, 2005

Richtsnoeren inzake interne ontheemding (Beginselen van Deng), 1998

Verklaring inzake sociale en juridische beginselen betreffende de bescherming en het welzijn van kinderen, in het bijzonder met betrekking tot plaatsing in een pleeggezin en adoptie, zowel nationaal als internationaal, 1986

Beginselen en richtsnoeren inzake kinderen die verbonden zijn aan strijdkrachten of gewapende groepen (Beginselen van Parijs), 2007

II. IAO-verdragen

Verdrag nr. 138 betreffende de minimumleeftijd voor toelating tot het arbeidsproces, 1973

Verdrag nr. 182 betreffende het verbod op en de onmiddellijke actie voor de uitbanning van de ergste vormen van kinderarbeid, 1999

Verdrag nr. 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volkeren in onafhankelijke landen, 1989

III. Instrumenten van internationaal humanitair recht

Verdragen van Genève, met name Verdrag IV betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd, 1949

Protocol I bij de Verdragen van Genève betreffende de bescherming van de slachtoffers van internationale gewapende conflicten, 1967

Protocol II bij de Verdragen van Genève betreffende de bescherming van de slachtoffers van internationale gewapende conflicten, 1967

Verdrag inzake het verbod van het gebruik, de aanleg van voorraden, de productie en de overdracht van anti-personeelsmijnen en inzake de vernietiging van deze wapens (Verdrag van Ottawa), 1997

IV. Instrumenten van internationaal strafrecht

Statuut inzake het Internationaal Strafhof (Statuut van Rome), 1998

Protocol inzake de voorkoming, bestrijding en bestraffing van mensenhandel, in het bijzonder vrouwenhandel en kinderhandel, tot aanvulling van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad, 2000

V. Instrumenten van internationaal privaatrecht

Verdrag van Den Haag betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen, 1980

Verdrag van Den Haag inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen op het gebied van de interlandelijke adoptie, 1993

VI. Europese mensenrechteninstrumenten

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (met name artikel 24 betreffende de rechten van het kind)

Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, 1950

Europees Sociaal Handvest, 1961

Europese Overeenkomst inzake de uitoefening van de rechten van het kind, 1996

Europees Verdrag ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing, 1987

Verdrag betreffende de Europese Unie (artikel 11), 1992

De Europese consensus inzake ontwikkeling

Deel I - EU (met name de punten 5 en 7)

Deel II - EG (met name de punten 97, 101 en 103)

Communautaire instrumenten en andere maatregelen:

- Juli 2006: Aanneming van de mededeling "*Naar een EU-strategie voor de rechten van het kind*" van de Europese Commissie, als onderdeel van een ruimer "*Pact voor het Kind*" op langere termijn om de rechten van het kind binnen de Europese Unie en in haar externe optreden te bevorderen.
- Juni 2007: Oprichting van het "*Europees Forum voor de rechten van het kind*";
- het komende *Actieplan van de Commissie voor de rechten van het kind in de externe betrekkingen van de Europese Unie*

- 2007: Mededeling van de Commissie - "*Naar een Europese consensus over humanitaire hulp*", waarin wordt opgeroepen tot eerbiediging van het internationale recht bij het verlenen van humanitaire hulp.

VII. Afrikaanse regionale mensenrechteninstrumenten

Afrikaans Handvest voor de rechten van mensen en volken, 1981

Protocol bij het Afrikaans handvest voor de rechten van mensen en volken betreffende de rechten van vrouwen in Afrika, 2000

Afrikaans handvest inzake de rechten en het welzijn van het kind, 1990

VIII. Inter-Amerikaanse regionale instrumenten

Amerikaans Verdrag inzake de rechten van de mens, 1969

Aanvullend protocol bij het Amerikaans Verdrag inzake de rechten van de mens op het gebied van de economische, sociale en culturele rechten (Protocol van San Salvador), 1988

Inter-Amerikaans Verdrag ter voorkoming, bestraffing en uitbanning van geweld tegen vrouwen, 1994

Inter-Amerikaans Verdrag betreffende de internationale handel in minderjarigen, 1994

Inter-Amerikaans Verdrag betreffende de internationale terugkeer van kinderen, 1989.
